

Biedrība „LATVIJAS SENIORU KOPIENU APVIENĪBA”

«Senioru Saeima» viesojas Francijas pilsētā Nicā
2024.gada 10.-14.maijs

LSKA 2023.gada 10.-
15.maijs

Šī gada 10.-14.maijā pie Francijas senioriem
Nicā viesojās «Senioru Saeimas»
priekšsēdētāja

Piejūras Alpu
administratīvais
centrs ir **Nica**

Jau vairāk kā 30 gadus Nicā dzīvo bijušie rīdzinieki, tagad jau seniori Vladimirs un Nina Žuravski.

Šajā laikā viņi ir viesojušies Rīgā un uzņēmuši pie sevis LSKA vadību Nicā.

Šoreiz interese par to, kā senioru ģimene, kas saņem pensiju, dzīvo rezidencē (daudzdzīvokļu dzīvojamo māju komplekss) 3-istabu dzīvoklī ar lielu terasi, skatu uz jūru, pagraba garāžu, iekšēju restorānu un baseinu.

Senioriem Nicā svarīga ir socializēšanās iespēja interešu grupās vai sabiedriskās aktivitātes.

Pašvaldības un nevalstiskais sektors piedāvā plašu klāstu dažādu pasākumu, ekskursiju, tematisko vakaru, senioru biedrību sarīkojumu, kultūras iestāžu apmeklējumu.

Te daudz kas ir atkarīgs no pašiem senioriem un arī no viņu dzīvesvietas, piemēram, kādā rezidencē, sociālajā dzīvoklī vai pansionātā.

Pensija

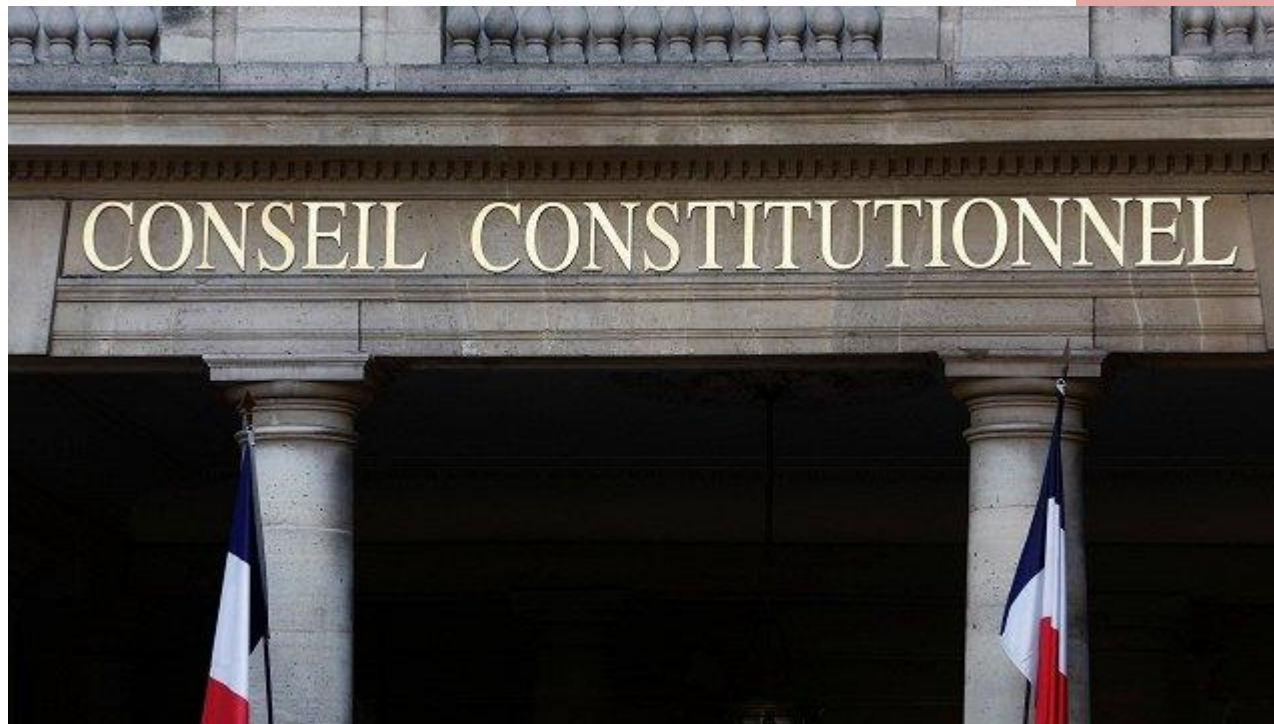
- Pensija Francijā vidēji ir 50-70% no vidējās algas.
- Tā tiek aprēķināta no vidējās algas pēdējos 11 darba stāža gados.
- Pastāv jēdzieni minimālā un maksimālā valsts pensija.
- Šobrīd minimālā pensija ir ap 500 eiro mēnesī, bet maksimālā divas reizes lielāka.
- Francijas pensiju sistēma balstās uz diviem fundamentāliem principiem.
- 1) “pensiju uzkrājošā apdrošināšana”. Pensija šajā gadījumā tiek maksāta no līdzekļiem, ko cilvēks atliek darba mūža garumā.
- 2) “solidaritāte”. Pensijas tiek izmaksātas no strādājošo līdzpilsoņu atskaitījumiem.
- Brīvo profesiju personām, amatniekiem un mazajiem uzņēmējiem ikmēneša maksājumi pensiju fondā ir 16,35%. Lielākā daļa darba ņēmēju maksā tikpat, bet pusi par viņiem atskaita darba devējs.

Pensija

- Franču pensionāri salīdzinājumā ar citu Eiropas valstu pensionāriem ir labā stāvoklī, ja vadās no tādiem kritērijiem kā:
 - pensijas apmērs,
 - reālais pensionēšanās vecums
 - dzīves ilgums pēc aiziešanas pensijā.
- Pensijas apmēra galvenais jautājums ir, vai cilvēkam pēc aiziešanas pensijā izdosies saglabāt ierastos dzīves standartus.
- Tas atkarīgs no tā, kādu procentu no līdzšinējiem vidējiem ienākumiem (pēc nodokļu atvilkšanas) veidos pensija.
- Francijā 2020. gadā tie bija 74,4 %.
- Šis rādītājs Francijā ir par 14 % augstāks nekā Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) vidējais līmenis.
- Vācijā, piemēram, pensionāri šobrīd saņem tikai 52,9 % no viņu tīrajiem ienākumiem darba laikā.

Pensiju reformas bažas

- Pēc pensiju reformas šis procents samazināsies, jo līdz ar pensionēšanās vecumu jāpieaug arī obligātajam darba stāžam, kuram pastāvēt cilvēkam ir tiesības uz priekšlaicīgu pensijas pabalstu pilnā apmērā.
- Tas vispirms varētu skart zemu atalgotu specialitāšu strādniekus, jo viņu darba stāžs parasti sākas agrāk, pēc pilngadības sasniegšanas.
- Savukārt tas, kurš ilgstoši ieguvis augstāko izglītību un tikai no 25 gadu vecuma sācis veikt pensiju iemaksas, pēc 42 gadu darba stāža jau tā sasniedz 67 gadu vecumu un saņem pensiju pilnā apmērā.
- Tieši tāpēc pensiju reforma Francijā paredz arī minimālās pensijas apmēra paaugstināšanu līdz 1200 eiro mēnesī vientuļajiem senioriem.
- Patlaban šī summa ir 961,08 eiro, kas atbilst vidējam Eiropas līmenim.
- Francijā seniori darba gaitas beidz 60,4 (vīrieši) – 60,9 (sievietes) gados.
- Francijā dzīves ilguma rādītājs pēc aiziešanas pensijā ir augsts.
- vīriešiem - 23,5 gadi, sievietēm 26,5 gadi.

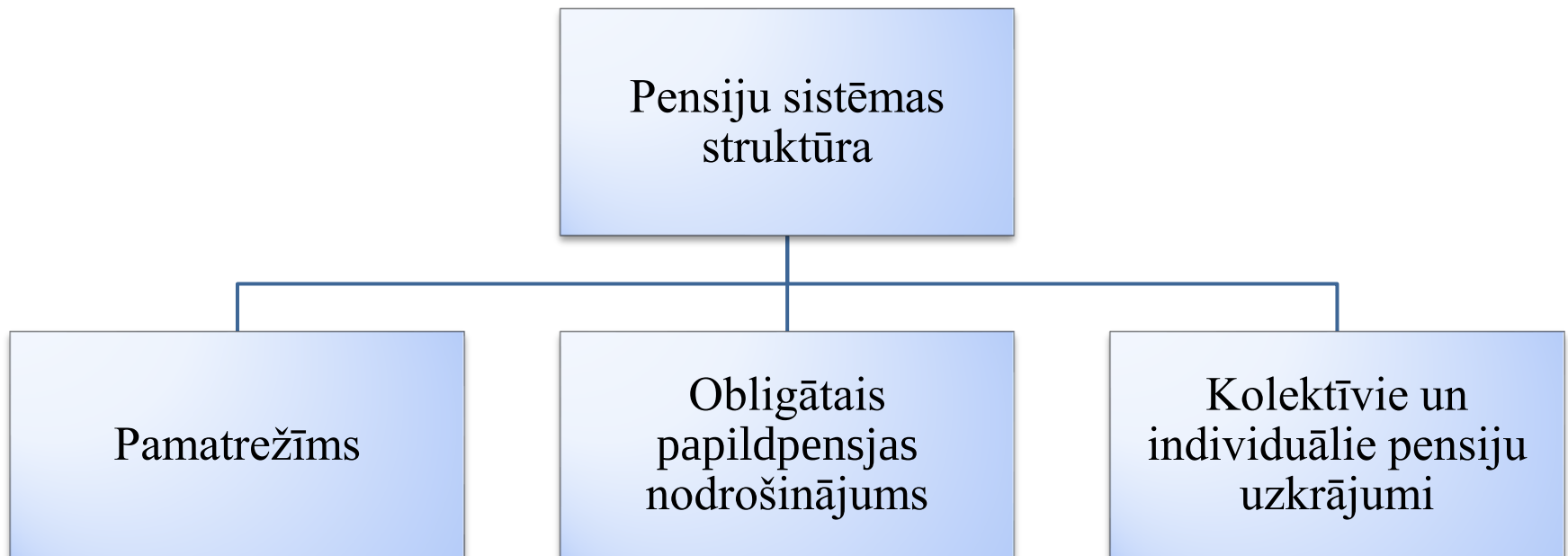

A 2023.gada 10.-15.maijs

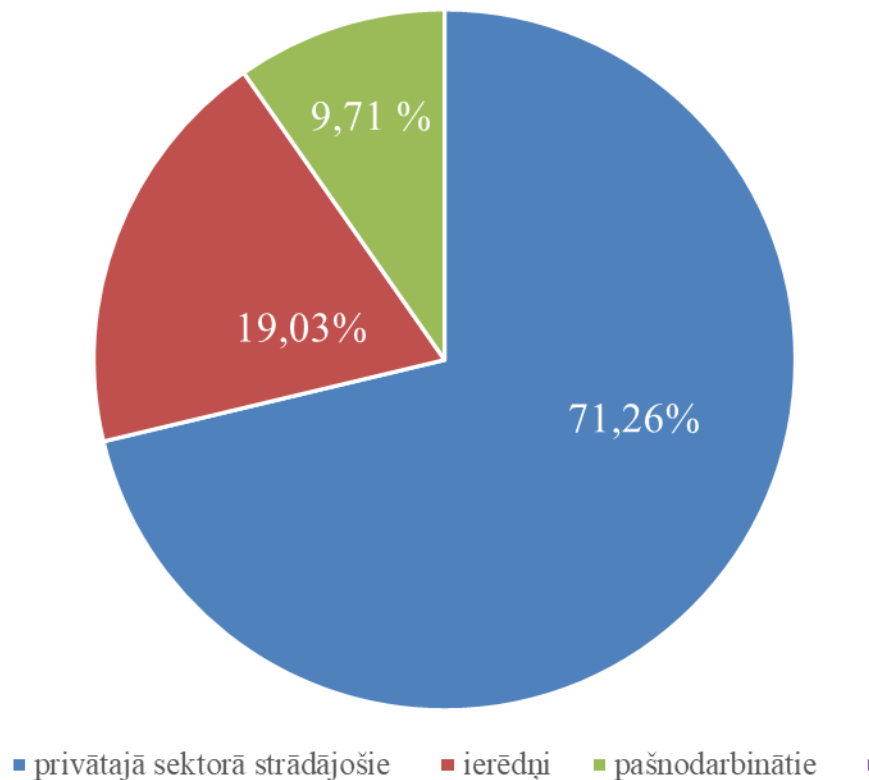
TVX.NET
G R

Francijas pensiju sistēmas struktūra

Francijas pensiju sistēmas pamatrežīma aktīvu struktūra

Pensijas pamatrežīms aptver

Obligātais papildu pensiju nodrošinājums

- Obligātais papildu pensiju nodrošinājums paredzēts visiem, izņemot reliģiskajā sfērā strādājošos, un sastāv no:
 - 1) **ARRCO pensiju režīma** (papildpensiju izmaksu režīmu asociācija), kas aptver vairākumu ierindas darbinieku privātajā sektorā un tos, kuri strādā uz stundas apmaksas nosacījumiem;
 - 2) **AGIRC pensiju režīma** (Vispārējā administratīvi pārvaldes personāla pensiju iestāžu asociācija) vadošajiem darbiniekiem.
- Asociācijas ir bezpeļņas organizācijas, kas dibinātas uz kolektīvas vienošanās pamata ar mērķi īstenot ARRCO un AGIRC režīmus.
- **Obligātie režīmi** - pamatpensija un papildu pensijas nodrošinājums ir saistīti un viens otru veiksmīgi papildina.

Reģionālie fondi

- **Reģionālie fondi ir privātas organizācijas, bet atrodas reģionālo valsts pārvalžu pakļautībā.** Reģionālo fondu administrācija darbojas direktoru padomes kontrolē, ko veido apdrošināto personu un darba devēju pārstāvji.
- **Direktoru padomes locekļus ieceļ valsts.** Direktoru padomei ir pienākums sapulcēties ne retāk kā reizi trijos mēnešos, bet patiesībā tā rīko regulāras sēdes katru mēnesi (izņemot augustu).
- **Direktoru padome apstiprina budžetu un spēkā esošās programmas.**
- **Pensijas aprēķināšanas pamats Francijā ir ceturksnis** (kvartāls).
- *Piemēram, lai saņemtu pilnas likmes pensiju saskaņā ar pamatshēmu, nepieciešams 160 ceturkšņu (t.i., 40 gadu) ieguldījums apdrošinātajām personām, kas dzimušas pēc 1949. gada 1. janvāra, sākot ar 2009. gada 1. janvāri, ceturkšņu skaits pakāpeniski palielinās, un 2012. gadā tas būs 164 ceturkšņi (t.i., 41 gads). Tādējādi 1949. gadā dzimušie pilsoņi saņems pilnu pensiju pēc darba stāža, kas vienāds ar 161 ceturksni.*

Speciālie pensiju režīmi

- Francijā pastāv 16 «speciālie» pensiju režīmi, kas ņem vērā daudzveidīgās situācijas un profesijas, šos režīmus koordinē **Francijas Nacionālais pensiju apdrošināšanas fonds (CNAV)**. Tas nosaka pensiju apdrošināšanas vadlīnijas un nodrošina to īstenošanu, sastāda prognozes un veic pensiju sistēmas novērtēšanu, veic pētījumus par iedzīvotāju novecošanās problēmām.
- Šis fonds vada pensiju un sociālo pabalstu aprēķinu un izmaksu Parīzes un tās tuvāko priekšpilsētu teritorijā.
- **Reģionos šīs funkcijas deleģētas 14 reģionālajiem medicīnas apdrošināšanas fondiem** (Cram), Elzas — Mozeles reģionālajiem pensiju apdrošināšanas fondiem (Crav), četriem kopējiem sociālās drošības fondiem (CGSS) un Majotas salas sociālās apdrošināšanas fondam.

Motivācija

- Ja darba stāžs ir nepietiekams, tad pensijas apmērs tiek samazināts par “soda koeficientu” — 1,25% par trūkstošo ceturksni
- 65 gadu vecumā iespējams saņemt pilnu pensiju neatkarīgi no darba stāža ilguma.
- Turpinot darbu pēc stāža - 160 ceturkšņi sasniegšanas, ir paredzēta pirmā gada piemaksa (bonuss) 3% apmērā (0,75% ceturksnī).
- Šo piemaksu palielina līdz 4% (jeb 1% ceturksnī) turpmākajos gados (pirms 65 gadu jubilejas iestāšanās)
- līdz 5% par katru gadu pēc 65 gadiem (1,25% ceturksnī), bet ne vairāk kā par 15%.

Informācija

- Nozīmīgu ieguldījumu Francijas pilsoņu informēšanā par pensijām un pensionēšanos sniedz dažādas nekomerciālās un sabiedriskās organizācijas.
- Nekomerciālā asociācija “finansējums un pedagoģija”, daļu no savas programmas “Studiju finanšu programma” velta ne tikai pirmspensijas vecuma darbinieku, bet arī citu kategoriju darbinieku sagatavošanai pensionēšanai.
- Asociācija izmanto plašu informācijas pasniegšanas metožu klāstu: sabiedriskos apaļos galdus, lekcijas, lomu spēles, izglītojošus seminārus, pieredzes apmaiņu, galda spēles, televīzijas programmas.
- Mācību materiālu klāstā ietilpst kompaktdiski, interaktīvas programmas, brošūras un mācību komplekti.

Senioru mājokļi

- Vairākkārt atliktais likums “vecumdienas un autonomija” ir atgriezies Francijas parlamentā. Jau 2022. gada decembrī ar balsu vairākumu tika iesniegts likumprojekts “ar mērķi veidot sabiedrībā labu novecošanu Francijā”, kura vairākas normas attiecas uz mājokļiem.
- **Senioru mājokļos ietilpst:**
 - 1) dzīvokļi senioriem, kuri paši sevi apgādā, ar apkalpošanu t.i. privātās izmitināšanas un kolektīvie pakalpojumi: uzturēšana, uzturēšana, ēdināšana, izklaide un citi;
 - 2) medicīniskā izmitināšana, kuras iemītniekiem tiek sniegta palīdzība veselības aprūpē;
 - 3) institucionālā izmitināšana ar neatkarības zaudēšanu - pansionāti un ilgtermiņa aprūpes nodaļas.

Manifests «par cienīgām vecumdienām»

Francijā aptuveni 700 tūkstoši senioru dzīvo pansionātos.

Vairāk nekā divus gadus grupa ārstu, pētnieku un sociologu, kā arī asociācijas *Old Up* biedru pēta pansionātu problēmu - **kā no veco ļaužu pansionāta izveidot senioru māju.**

Manifests «par cienīgām vecumdienām» pauž asociācijas *Old Up* viedokli par to ka **Francijā sirmgalvju aprūpē kā prioritāte tiek atzīta institucionalizācija.**

Asociācija ir novērojusi, ka senioriem, kuri nespēj ne izteikties, ne izlemt paši par sevi, bieži uzspiež to, ko viņi paši negrib. Piemēram, palīdzību jebkurā dzīves situācijā vai dzīvošanu pansionātā.

Asociācija cīnās par to, lai ikviens varētu līdz mūža galam uzņemt risku būt patstāvīgs un nezaudēt autonomiju.

Saskaņā ar Francijas likuma burtu, lai cilvēku nosūtītu uz pansionātu, nepieciešama viņa formāla piekrišana. Tomēr praksē bieži vien formulāru ar pārveduma lūgumu aizpilda terapeits bez pacienta piekrišanas.

Manifests «par cienīgām vecumdienām»

Nicas Universitātes slimnīcas geriatrijas nodaļas vadītājs Rens Dominiks Somma izpētījis, ka no 4000 veco ļaužu namu iemītnieku tikai 16% atzinuši, ka turp devušies pēc pašu iniciatīvas.

Profesors uzsver, ka lēmumu pieņemt ģimenes locekli, bet pašu senioru viedoklis tiek ņemts vērā “diezgan reti”.

Sociologs **Fransuā de Sengli** norāda, ka joprojām nav sociālās politikas attiecībā uz sirmgalvjiem: “Francijas sabiedrība neko nedara, lai vecumdienas būtu jauns dzīves posms.”

LSKA 2023.gada 10.-
15.maijs

Manifesta autoru mērķis ir uzsākt sabiedrisku diskusiju par to, ko darīt, lai seniorus vairāk uzklautu, nevis piespiestu. Šodien politiķiem nav šādu mērķu, viņi vēlas radīt vairāk vietu veco ļaužu pansionātos. Bet manifesta autori uzskata, ka pansionātu skaita palielināšana nav problēmas risinājums.

Manifesta autori aicina domāt par to, kā panākt, lai seniori Francijā netiktu nolemti klusai un neredzamai eksistencei tālu no sabiedrības.

2023.gada 10.-
15.maijs

Senioram ir nepieciešama socializācija, piemērota dzīvesvieta ar iespējām būt vietējā kopienā, apmeklēt tirgu, satikties ar kaimiņiem, komunicēt ar bērniem, bet nebūt atkarīgam no tuvinieku labvēlības.

koncepts “Big Family House”.

- Radīt piemērotus apstākļus seniora aprūpei mājās ne vienmēr ir iespējams.
- Aprūpei mājās izmantojot sociālo darbinieku (aprūpētāju) ir liels pozitīvs efekts — seniors dzīvo ierastā, pazīstamā vidē. Dzīvesvietas maiņa var izvērsties par lielu stresu.
- Problēma ir atrast uzticamu profesionāli-aprūpētāju, kas ir pazīstams ar mūsdienu aprūpes tehnoloģijām un prot komunicēt ar vecāka gadagājuma cilvēkiem.
- Tomēr arī aprūpētājam ir nepieciešama atpūta, brīvdienas, atvaļinājums, citādi notiek izdegšana, kas var slikti ietekmēt aprūpes kvalitāti un attieksmi pret klientu.
- Senioram ir nepieciešama socializācija.
- Piemērotas dzīvesvietas izvēle pastāvīgai un patstāvīgai dzīvošanai ir atbildīgs un grūts uzdevums, te palīdz franču koncepts “Big Family House”.
- Koncepta būtība ir senioru izmitināšana vidē (mājoklī), kas maksimāli pietuvināts mājām - rezidencē. Seniors dzīvo dzīvoklī vai kotedžā, kas atrodas rezidencē (komūnā), kuru apsaimnieko profesionāls pārvaldnieks un viņam ir zināmi kaimiņi, sociālā vide.

koncepts “Big Family House”.

- Pārvaldnieka darbinieki ne tikai seko kārtībai, bet piešķir rezidencei pozitīvu noskaņojumu, atdzīvina atmosfēru, palīdz ne tikai ikdienas darbos, bet arī jaunu iemaņu apgūšanā, **palīdz pielāgojoties**.
- Visiem darbiniekiem ir specializēta izglītība un viņi pārvalda vairākas valodas.
- **Seniori kā viena ģimene dzīvo speciāli projektētos dzīvokļos** līdz, ar viņiem nereti dzīvo viens no darbiniekiem.
- Vienā dzīvoklī **3 guļamistabas**, studijas tipa viesistaba ar virtuvi un ēdamzonu (vannas istabas katrā guļamistabā).
- Projektos ir izveidoti **privātie dzīvokļi-studijas** senioriem, kuri vēlas vientulību.
- **Koncepts garantē drošību**, pārvietojoties pa rezidences teritoriju, jo rezidence ir aprīkota ar pandusiem, margām un citām palīgiekārtām, lai iemītnieki varētu brīvi pārvietoties pa visu kompleksa teritoriju.

koncepts “Big Family House”.

- Cilvēkiem ar Alcheimera slimību ir izveidoti speciāli apļveida koridori.
- Guļamistabās visas gultas aprīkotas ar celšanas mehānismiem, ortopēdiskajiem matračiem un palīgrokturiem un margām.
- No tehniskajiem risinājumiem senioru drošībai ir kritienu detektori, sensors, kas reaģē, atstājot gultu, trauksmes pogas un, protams, seniori atrodas rezidences darbinieku pastāvīgā uzraudzībā.

LSKA 2023.gada 10.-
15.maijs

Provansā senioriem tiek piedāvāta asistēta dzīvošana, atmiņas aprūpe un atelpas aprūpe, ko nodrošina kvalificēts, draudzīgs personāls.

Izcilās ērtības ir radītas, lai apmierinātu individuālās vajadzības un palīdzētu senioriem uzturēt neatkarīgu dzīvesveidu, kas ir laimīgs, veselīgs un aktīvs.

Sociālās aktivitātes, atpūta un dzīvokļi, kas tiek uzturēti, palīdz senioriem koncentrēties uz svarīgāko – dzīves kvalitāti.

LSKA 2023.gada 10.-
15.maijs

LSKA 2023.gada 10.-
15.maijs

Labklājība

- **Labklājība** ir **ne tikai**
- - materiālo bagātību radīšana un uzkrāšana.
- **bet arī**
- - dzīvesprieks un **iespējas** veidot labāku dzīvi
- - **stabilitāte** un drošība
- Labklājības **priekšnosacījumi** ir
 - **katras personas rosība,**
 - **darba vietas (pašnodarbinātības)**
 - **saimnieciskā attīstība,**
 - **sociāli - ekonomiskā stabilitāte**

LSKA 2023.gada 10.-
15.maijs

Senioriem

- Francijas piejūras alpu reģions, kura centrs ir Nica, ir slavens ar saviem senioru pansionātiem (rezidences, sociālie mājokļi, kotedžas).
- Tos ieskauj plašas teritorijas – **dārzi vai parki**.
- **Senioru vajadzībām** iekārtotas istabas, dzīvokļi, kotedžas ar lielām terasēm (balkoniem), speciālām gultām, plašiem sanitārajiem mezgliem, liftiem.
- **Teritorijā ir pieejams** ārsts, psihologs, medmāsa, auklītes, sanitāri, frizētava, pedikīrs, ēdināšanas pakalpojumi, šūšanas darbnīca, baseins.
- **Ēdiens** tiek gatavots no vietējiem produktiem.
- Darbojas bibliotēka, kapella, tiek organizēti dažādi svētki, ekskursijas pa Franciju, ir iespēja nodarboties ar dārzkopību siltumnīcās un dārzu dobēs, kur vienmēr blakus ir speciālisti.

LSKA 2023.gada 10.-
15.maijs

